

Карел Чапек

Изповедта на Дон Жуан¹

1. ДОН ЖУАН – полуисторическа и полулегендарна личност, на която са посветени много белетристични и научни произведения в световната литература. В една част от тях се говори за Дон Жуан (собствено – Хуан) Тенорио, в друга част личността на Дон Жуан се отъждествява с историческата личност граф Мигуел от Маняра, който живял от 1626 до 1679.

Смъртта на злочестата доня Елвира² беше отмъстена. В Посада де лас Реинас³ Дон Жуан Тенорио лежеше пронизан с шпага в гърдите и очевидно умираше.

– Емфизем⁴ на белите дробове – мърмореше местният лекар. – Друг би могъл и да оздравее и да живее още, но кабалеро⁵ като Дон Жуан с неговия интензивен начин на живот... Трудно, Лепорело⁶; да ти кажа, не ми харесва сърцето му. Е да, това би могло да се предполага: след тези ексцеси in venere⁷ – съвсем ясен случай на астения⁸, господа. Аз, Лепорело, бих повикал за всеки случай свещеника; може още да дойде на себе си, макар че като имаме предвид днешното състояние на науката – не знам. Моите почитания, кабалерос.

Ето тъй се случи, че падре Хасинто седна при краката на Дон Жуан и зачака пациентът да дойде на себе си; докато чакаше, той се молеше за грешната му (това беше общоизвестно) душа. Де да знаеш, може пък да ми се удаде да спася душата на тоя закоравял грешник, мислеше си дребният отец; изглежда здравата са го наредили – дано това сломи надменността му и доведе мисълта му в състояние на смирено покаяние. Не на всеки се случва да му падне в ръцете такъв известен и безсъвестен развратник; ех-е-е, такъв рядък случай едва ли е имал и бургоският епископ. Има да си шепнат хората: вижте, вижте, това е падре Хасинто, същият, който спаси душата на Дон Жуан...

Падре потръпна и се прекръсти; той наистина съумя да се опомни и отърси от дяволското изкушение на гордостта, наред с това обаче той почувствува, че в него са се втреничили проникателните и като че ли насмешливи очи на умиращия Дон Жуан.

– Мили сине – каза достойният падре така приветливо, както само той умееше, – ти умираш, скоро ще застанеш пред престола на всевишния съдия, обременен с всички грехове, които си натрупал през свинския си живот. Моля те, в името на любовта на Господа Бога, освободи се от тях, докато е време; не е редно да се преселиш на оня свят, облечен в скверната одежда на своите пороци и оцапан с мръсотията на

2. ДОНЯ ЕЛВИРА – персонаж от Моцартовата опера „Дон Жуан“.

3. Posada de las Reinas (исп.) – странноприемница на цариците.

4. ЕМФИЗЕМ – белодробна болест (в резултат на остаряване тъканта на белите дробове губи еластичността и способността си при нараняване да заздравее).

5. caballero (исп.) – рицар, кавалер.

6. ЛЕПОРЕЛО, слугата на Дон Жуан – персонаж, известен ни предимно от Моцартовата опера.

7. excessus in venere (лат.) – невъздържаност в половия живот.

8. АСТЕНИЯ – крайна изтощеност.

земните си деяния.

– Да – обади се Дон Жуан. – Аз за последен път ще се преоблека, падре, винаги съм държал да се обличам съобразно с обстановката.

– Боя се – каза падре Хасинто, – че не си ме разбрал достатъчно добре. Аз те питам дали искаш, разкажя, да изповядаш пороците си.

– Да се изповядам – повтори вяло Дон Жуан. – Да се очерня колкото се може повече. Ах, отче, няма да ми повярвате колко силно действуваша това на жените.

– Жуан – навъси се добрият отец, – остави вече тия земни неща; помни, че ти предстои да поговориш със своя създател.

– Зная – каза учтиво Дон Жуан. – Зная също така, че е редно да се мре като християнин. Винаги съм държал на това, което е редно – доколкото е било възможно, отче. Кълна се в честта си, ще разкажа всичко без заобикалки; първо, защото съм твърде изтощен за продължителни разговори, и второ, защото съм се ръководил винаги от принципа да гоня целта направо, по най-прекия път.

– Одобрявам твоята преданост – каза отец Хасинто. – Преди всичко обаче, мили сине, пригответи се както следва, изпитай съвестта си и събуди в себе си смирение и съжаление заради грешните си деяния. Аз ще те почакам.

Дон Жуан затвори очи и се зае да изпитва съвестта си, а падре през това време тихо се молеше на Бога да го просвети и да му изпрати помощ.

– Готов съм, отче – обади се Дон Жуан след малко и започна да се изповядва. Падре Хасинто доволно кимаше глава; изповедта изглеждаше искрена и пълна; не липсваше нито лъжата, нито богохулството, нито убийството, нито клетвопрестъпничеството, нито гордостта, нито измамата, нито предателството... Дон Жуан наистина беше голям грешник. И изведнъж той млъкна, като че ли уморен, и затвори очи.

– Почини си, мили сине – насърчаваше го свещеникът търпеливо, – и след това продължи.

– Аз свърших, преподобни отче – каза Дон Жуан, – ако съм забравил нещо, това ще са дреболии, които Бог сигурно ще ми прости.

– Как? – извика отец Хасинто. – Това ли наричаш дреболии? Ами развратът, в който си тънал цял живот, ами жените, които си прелъстил, ами всичките тия долни страсти, на които най-невъздържано си се отдавал? Я се изповядай ти, както си му е редът, братко: пред Бога, разпътни човече, никое от твоите безсрамни деяния не е останало укрито; по-добре се покай за своите гадости и облекчи грешната си душа!

По лицето на Дон Жуан се появи болезнен и нетърпелив израз.

– Аз ви казах вече – рече той упорито, – че съм свършил, отче. Кълна се в честта си, нямам какво друго да ви изповядвам.

В този миг гостилничарят от Посада де лас Реинас дочу от стаята на ранения гръмогласни викове.

– Боже опази – извика той и се прекръсти, – изглежда че падре Хасинто измита дявола от бедния сеньор. Господи, не обичам да стават такива неща в гостилницата ми.

Виковете, за които споменахме, продължиха много дълго, толкова, че през това време можеше да се свари боб чорба; от време на време те попритихваха и преминаваха в настойчиво убеждаване, от време на време се разразяваха в див рев; най-сетне от стаята на ранения господин изхвъркна падре Хасинто, почервенял като рак, и като призоваваше майката Божия, хукна към църквата. В гостилницата настана тишина; само съкрушеният Лепорело се вмъкна в стаята на своя господар, който лежеше със затворени очи и стенеше.

Следобед това място на Испания бе навестено от падре Илдефонсо de Societate Jesu⁹, който пътуваше на катър от Мадрид за Бургос; и тъй като денят беше изключително горещ, той се отби в жилището на свещеника, за да посети отец Хасинто. Отец Илдефонсо беше мършав свещеник, изсушен и набръчкан като стар салам и с вежди, рунтави като растителността под мишницата на стар кавалерист.

След като пиха мътеница, йезуитът втренчи очи в отец Хасинто, който напразно се мъчеше да скрие, че нещо го гнети. Беше така тихо, че бръмченето на мухите изглеждаше почти гръмотевично.

– Всъщност ето каква е работата – не се съдържа накрая измъченият Хасинто. – Тук имаме един голям грешник, който лежи на смъртен одър. Знаете ли, дон Илдефонсо, той е печално известният Дон Жуан Тенорио. Имал тук някаква история, дуел ли, що ли – с една дума, аз отидох да го изповядам. Отначало всичко вървеше – чиста работа; което си е право, много хубаво започна човекът; но когато стигнахме до шестата заповед – млъкна, нито дума не можах да извадя от него. Нямало какво да ми каже. Света Богородице, такъв нехранимайко! Като си помисля, че това е най-големият развратник и в двете Кастилии¹⁰ – равен

9. de Societate Jesu /S. J./ (лат.) – От дружеството на Исуса (от ордена на йезуитите).

10. ДВЕТЕ КАСТИЛИИ – централната част на Пиренейския полуостров, която заема почти цялото вътрешно испанско плато, разделено от Кастилската планина на Северна или Стара Кастилия и Южна или Нова Кастилия с главен град Мадрид.

на него не е имало нито във Валенсия¹¹, нито в Кадис. Разправят, че през последните години съблазнил шестстотин деветдесет и седем момичета; сто и тринайсет от тях постъпили в манастир, около петдесет били убити в справедлив гняв от бащите или съпрузите си, а на приблизително същия брой им се пръснали сърцата от мъка. И сега, представете си, дон Илдефонсо, тоя разпътник взел да ме убеждава на смъртния си одър, че in puncto¹² разврат нямало какво да изповяда! Какво ще кажете на това?

– Нищо – каза йезуитът. – И вие отказахте да му дадете опрощение на греховете?

– Разбира се – отговори падре Хасинто омърлушен. – Всичките ми приказки отидоха на вятъра. Убеждавах го така, че камък да беше, пак щеше да се събуди в него желание за покаяние, но на тоя негодник на негодниците нищо не му действа. Горделив съм бил, кай, много съм лош, отче, казва, лъжесвидетелствувал съм, във всяко отношение, казва, съм грешен; но по това, за което питате, нямам какво да ви кажа. И знаете ли каква е работата, дон Илдефонсо? – извика изведнъж падре и бързо се прекръсти. – Аз мисля, че той е бил свързан с дявола. Затова и не може да се изповяда. Нечисти магии са били това. Съблазнявал е жените с помощта на дявола. – Отец Хасинто потрепера. – Вие би трябвало да го видите, доминe. То си личи по очите му.

Дон Илдефонсо, S. J., мълчаливо размишляваше.

– Щом смятате – каза той накрая, – нека видя този човек.

Когато дон Илдефонсо влезе в стаята и с един жест отпрати Лепорело, Дон Жуан беше задрямал; а дон Илдефонсо седна на стола при главата на умиращия и се загледа в изпитото му лице.

След продължително време раненият изохка и отвори очи.

– Дон Жуан – кротко се обърна към него йезуитът, – струва ми се, че говоренето ви уморява.

Дон Жуан вяло даде знак.

– Няма нищо – каза йезуитът. – Във вашата изповед има едно неясно положение. Няма да ви задавам въпроси, но може би ще можете да дадете знак на съгласие или несъгласие с това, което ще кажа за вас.

Очите на ранения почти с уплах се впиха в неподвижното лице на свещеника.

– Дон Жуан – започна лекичко дон Илдефонсо, – аз съм чувал за

11. ВАЛЕНСИЯ – провинция в Източна Испания на едноименен залив на Средиземно море.

12. in puncto (лат.) – именно, точно пък, баш.

вас много отдавна; неведнъж съм си мислил защо всъщност вие се хвърляте от една жена на друга, от една любов в друга любов, защо никога не можете да останете, никога не можете да се спрете в оная пълнота и спокойствие, които ние, хората, наричаме щастие.

Дон Жуан откри зъбите си в болезнена гримаса.

– От любов в любов – продължаваше спокойно дон Илдефонсо. – Като че ли искате непрестанно и все отново да убеждавате някого – очевидно сам себе си, **ЧЕ СТЕ ДОСТОЕН ЗА ЛЮБОВ, ЧЕ СТЕ МЪЖ, КОГОТО ЖЕНИТЕ ОБИЧАТ** – бедни Дон Жуан!

Устните на ранения се помръднаха, сякаш той повтори последните думи.

– А всъщност – говореше свещеникът съчувствено – вие никога не сте били мъж, Дон Жуан; само духът ви е бил дух на мъж и той се е срамувал, синьоре, и отчаяно се е стараел да скрие това, че природата не ви е дала онова, с което е надарена всяка жива твар...

Откъм леглото се дочу момчешко хълцане.

– Ето защо, Дон Жуан, вие сте **ИГРАЛ РОЛЯТА НА МЪЖ** още от юношеските си години. Бил сте безумно храбър, авантюристичен, горд и сте обичали да се излагате на показ, за да преодолеете унизителното усещане, че другите са по-добри и по-мъжествени от вас; но това е било лъжа и затова вие разточително сте трупали доказателство върху доказателство; никой не е могъл да се изравни с вас, защото доказателствата ви са били престорени и ялови – вие не сте съблзнил нито една жена, Дон Жуан. Вие никога не сте изпитали любовта, само трескаво сте се стремили да очаровате която и да било желана и благородна жена със своя дух, със своето рицарство, със своята страстност, произлизаща от думите ви, всичко това вие сте вършил по един съвършен начин, тъй като **СТЕ ИГРАЛ ОПРЕДЕЛЕНА РОЛЯ**. И когато е настъпвал моментът, в който краката на всяка жена се подкосяват – това трябва да е било за вас адски мъчително, Дон Жуан, това трябва да е било адски мъчително, защото в този момент вие сте изживявали проклетата си гордост, но едновременно с това и най-страшното си унижение. И вие е трябвало да се измъквате от прегръдките, спечелени с цената на живота, и да бягате, бедни Дон Жуан, да бягате от обятията на победената жена, и то при това с някаква красива лъжа на непреодолимите си устни. Това трябва да е било адски мъчително, Дон Жуан.

Раненият обърна глава към стената и захлипа.

Дон Илдефонсо стана.

– Бедничкият ми – каза той, – срамували сте се да признаете това

дори и в светата изповед. Е хайде, всичко свърши, но аз не бива да лиша падре Хасинто от покаялия се грешник.

И той изпрати да повикат свещеника; а след като дон Хасинто дойде, дон Илдефонсо му каза:

– Вижте, отче, той призна всичко и плака. Съжалението му, въвн от всяко съмнение, е искрено; може би все пак бихме могли да му опростим греховете.

КРАЙ

© 1932 Карел Чапек
© 1968 Светомир Иванчев, превод от чешки

Karel Čapek
, 1932

Сканиране, разпознаване и редакция: К. Ч.

Издание:

Карел Чапек. Книга апокрифи. Разкази
Издавателство „Народна младеж“, София, 1968
Редактор на издателството Вера Филипова
Художник Иван Кирков
Художествен редактор Иван Стоилов
Технически редактор Лазар Христов
Коректор Мери Керанкова

Karel Čapek. Kniha apokryfů
Vydání 4
Československý spisovatel. Praha, 1964

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/10663>]